

К. В. Ілляшенко*

ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ ЗА РАХУНОК ЯКІСНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Дефіцит інвестиційних ресурсів протягом останніх десяти років залишається головною проблемою вітчизняної економіки. Підйом інвестиційної сфери, збільшення ресурсів для накопичення, пов'язані з виходом із соціально-економічної кризи та підвищенням ефективності господарської діяльності вітчизняних підприємств. Відсутність цивілізованого ринку цінних паперів, розвинутої фінансово-кредитної системи, податкової політики, що стимулює збільшення інвестицій, негативно впливає на весь механізм інвестиційного процесу. Розвиток нових ринкових відносин у сучасній українській економіці потребує новітніх підходів до менеджменту, особливо у таких важливих напрямках, як практична реалізація інвестиційних проєктів. Тому вивчення й узагальнення новітніх досягнень сучасного інвестиційного менеджменту стає особливо актуальним.

При написанні статті були досліджені теоретичні та практичні розробки вітчизняних та зарубіжних економістів у галузі економічної ефективності інвестицій, реформування управління інвестиційною сферою, інвестиційного менеджменту: Л. І. Абакіна, В. Беренса, І. О. Бланка, О. В. Вартанової, Л. Дж. Гетмана, М. Д. Джонка, В. В. Косова, І. П. Таранського, О. С. Панкратова, Я. А. Рекітара, В. П. Савчука, К. Макконнелла, С. Брю, Л. М. Смишляєвої, П. М. Хавранека, Я. В. Хоменка, А. А. Чеченова, В. Д. Шапіра, І. В. Юлегіної та інших.

Необхідність формування сучасного інвестиційного менеджменту ставить багато нових питань перед економічною наукою. Тим часом аналіз і оцінка українського інвестиційного менеджменту свідчать про серйозне відставання в теорії та практиці ефективного керування інвестиційним комплексом країни. Тому ціллю даної статті є аналіз сучасного інвестиційного менеджменту та його вплив на підвищення економічної ефективності інвестицій.

Інвестиційний менеджмент — це управління довгостроковими капітальними вкладеннями у конкретну галузь економіки або у розвиток підприємства, як у середині країни, так і за її кордонами. Слід розрізняти поняття “менеджмент” і “керування”, адже між ними є суттєві відмінності. Якщо керування виражає знеособлену систему адміністрування, за якою кожен функціонер (бухгалтер, економіст, маркетолог) на своєму рівні вирішує локальне завдання без урахування стратегічної мети, то менеджмент передбачає наявність лідера — менеджера, професійного керівника, який володіє спеціальними знаннями.

Інвестиційний менеджмент як економічна категорія виник завдяки знанням, отриманим у результаті узагальнення теорії та практики реалізації інвестиційних проєктів у різних галузях економіки, а також використання спеціальних методик оцінки ефективності інвестицій і відбору проєктів для їхнього здійснення. Об'єктом інвестиційного менеджменту є інвестиційна діяльність протягом життєвого циклу проєкту¹.

Зазвичай інвестиційний проєкт починається з певної ідеї, що перетворюється у план заходів щодо створення нового виробництва або модернізації існуючого підприємства. Далі втілення ідеї вимагає розробки основних напрямків діяльності, тобто проведення попередніх досліджень, які можуть бути виконані як самим інвестором, якщо він має необхідні знання, так і запрошеним

© Ілляшенко К. В., 2006

* асистент кафедри обліку і аудиту Таврійської державної агротехнічної академії

¹ Бакаєв Л.О. Кількісні методи управління інвестиціями: Навч. посіб. — К., 2000. — 151 с.

менеджером з інвестицій. Із двох зазначених варіантів перевагу надаємо другому, тому що на цій стадії необхідно професійно сформулювати інвестиційний задум, вивчити можливості й умови інвестування, здійснити попередній вибір варіанта проекту. Необхідність проведення попередніх досліджень визначається тим, що розробка повномасштабного техніко-економічного обґрунтування (ТЕО) є дорогим і тривалим процесом, який гарантує надання позитивного висновку про доцільність інвестування.

Наступна інвестиційна фаза вимагає ще більшої участі професійного менеджера в інвестиційному процесі й складається із двох частин: проектування та будівництва (реконструкції, інновації тощо), виконання яких може здійснюватися господарським способом або на умовах підядру.

При господарському способі інвестор залучає на контрактній основі проектну організацію для розробки проектно-кошторисної документації, якій видає завдання на проектування та передає схвалене їм ТЕО. Завдання менеджера на цьому етапі полягають у тому, щоб, по-перше, найбільш точно визначити й погодити із проектувальником обсяг проектно-дослідницьких робіт, стадії проектування, склад проектно-кошторисної документації, а також чітко сформулювати вимоги до технічного проекту, найважливішими з яких є спадкоємність, розвиток і деталізація основних положень ТЕО; по-друге, при укладанні договору на розробку проектно-кошторисної документації домогтися прийняття сторонами обґрунтовано справедливої ціни, з огляду на високу вартість проектних робіт; по-третє, організувати об'єктивну експертизу розробленої проектно-кошторисної документації та її приймання замовником.

При реалізації проекту на умовах підядру інвестор (замовник), маючи у своєму розпорядженні реальні фінансові ресурси, залучає генерального підрядника, що, відповідно до укладеного договору підядру, виконує весь комплект робіт. Підрядна форма помітно збільшує потребу в послугах менеджера-координатора по інвестиціях. Відсутність знань і досвіду контрактної роботи може привести до серйозних прорахунків, як у частині оцінки витрат на здійснення всього комплексу робіт, так і у прийнятті зобов'язань сторін за контрактом².

Якщо метою створення об'єкта було виробництво товарної продукції й одержання прибутку в результаті перетворення інвестицій у нову споживчу вартість, життєвий цикл проекту переходить від інвестиційної фази до експлуатаційної, де завдання менеджера з інвестицій кардинально змінюється. Якщо на двох попередніх фазах його діяльність була пов'язана з капітальними вкладеннями (видаткова частина), то на експлуатаційній фазі він має займатися нагромадженням коштів для покриття (окупності) виробничих витрат і створенням фондів розвитку підприємства.

Відновлення основних виробничих фондів є загальною проблемою для більшості вітчизняних підприємств. У найближчі роки тенденція старіння виробничого потенціалу країни може поширитися на все матеріальне виробництво, тому що коефіцієнти впровадження основних фондів наближаються до коефіцієнтів їхнього вибуття³.

На нашу думку, вихід із кризи можливий тільки шляхом удосконалення процесів керування інвестиційною діяльністю, у тому числі по відновленню основного капіталу на вітчизняних підприємствах.

На стадії експлуатації підприємства інноваційна діяльність пов'язана зі створенням нового виду конкурентноздатної продукції шляхом впровадження сучасних технологій і відновлення технологічного устаткування. Таким чином, інноваційний процес стимулює розвиток підприємства та супроводжується такими організаційно-технічними заходами, як реконструкція, модернізація або розширення виробничих потужностей, що призводять до підвищення економічної ефективності.

² Мазур І. І., Шапиро В. Д., Ольдерогге Н. Г. Управление проектами. — М.: Омега-Л, 2004. — 664 с.

³ Офіційний сайт державного комітету статистики України // http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ibd/ibd_rik/ibd_u/iok_u.html.

Ефективне виконання кожної з перелічених стадій реалізації інвестиційного проекту залежить від професійності менеджерів, які поєднують усі ланки підготовчого та виробничого процесу діяльності підприємства. Ми вважаємо, що не менш важливе значення мають і особисті якості менеджера: відповідальність, ініціативність, практичний досвід, уміння швидко адаптуватися до нових економічних реалій, здатність йти на раціональний ризик та прогнозувати розвиток ситуації.

Однією з величин, що постійно впливає на економічну ефективність будь-якого інвестиційного проекту, є неминучий ризик⁴. Успішний менеджмент сприяє реалізації навіть дуже ризикованих проектів. А відмінна характеристика менеджера, який вміє оперативної й адекватно реагувати на виникаючі обставини, певною мірою гарантує економічну ефективність здійснення інвестиційного проекту.

Зроблений аналіз змісту інвестиційного проекту, а також засобів і методів керування інвестиційним процесом дозволяє нам зробити висновок про важливість застосування професійного інвестиційного менеджменту. Із просуванням України по шляху ринкових перетворень й інтегруванням її економіки у світове співтовариство методологія інвестиційного менеджменту, безумовно, буде затребувана і вплине на практику реалізації інвестиційних проектів. Якісний менеджмент допоможе спритніше реагувати на виникаючі обставини та пильніше контролювати інвестиційні процеси, що сприятиме підвищенню економічної ефективності інвестицій. Тому інвестиційний менеджмент заслуговує розвитку та подальшого, більш глибокого вивчення.

*Стаття рекомендована до друку кафедрою обліку і аудиту
Таврійської державної агротехнічної академії
(протокол № 2 від 6 жовтня 2006 року)*

⁴ Беренс В., Хавранек П. М. Руководство по оценке эффективности инвестиций / Пер. с англ. М., 1995. — 358 с.